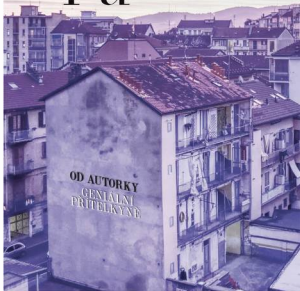

Elena Ferrante

PROSTOR

Dny opuštení

OD AUTORKY
GENIÁLNÍ
PŘÍTELKYNE

Elena Ferrante
Dny opuštění

PROSTOR

Elena Ferrante Dny opuštění

přeložil Jakub Volný

PROSTOR | PRAHA | 2019

Copyright © 2002 by Edizioni e/o
Czech edition © PROSTOR, 2019
Translation © Jakub Volný, 2011
Cover picture © shutterstock/isifa, 2019

ISBN 978-80-7260-418-0

Jednoho dubnového odpoledne, sotva pár minut po obědě, mi manžel oznámil, že mě opouští. Řekl to ve chvíli, kdy jsme společně sklízeli ze stolu. Děti se jako vždy o cosi hádaly ve svém pokoji, pes spokojeně dřímал vedle radiátoru a já se od svého muže dozvěděla, že je zmatený, strašlivě unavený a že ho přepadávají okamžiky slabosti. Pak dlouze mluvil o našem patnáctiletém manželství, o dětech... Ani sobě, ani mně prý nemá co vyčítat. Mluvil jako vždy rozvážně, jen jednou vzrušeně máchl rukou, to když mi s dětinským úsměvem na rtech vyprávěl o hlasech, které ho ode mne šeptem odhánějí. Pak si uvědomil, jak moc mi svými slovy ubližuje, a tiše odešel z domu. Jako opařená jsem zůstala stát u kuchyňské linky.

Celou noc jsem se samotná převalovala v naší obrovské manželské posteli a přemýšlela. V hlavě jsem si přehrávala události posledních dní a marně v nich hledala stopy nějaké krize. Svého manžela jsem přece dobře znala, vždycky to byl klidný muž, který si zakládal na našich rodinných zvycích. Mohli jsme si o všem popovídat, i po tolika letech jsme se k sobě rádi tiskli a objímali se, občas mě uměl rozesmát k slzám. Nedokázala jsem pochopit, že mě chce skutečně opustit. Vždyť si s sebou nevzal

jedinou oblíbenou věc, dokonce se ani nerozloučil s dětmi, uvědomila jsem si následně. Určitě se nemám čeho bát, nejde o nic vážného. Zkrátka jsem se jen ocitla uprostřed situace tak často popisované v románech, kdy jeden z hrdinů radikálním způsobem řeší nespokojenost s vlastním životem.

Něco podobného se navíc už jednou přihodilo, vzpomněla jsem si, když jsem se už poněkolikrát marně snažila najít tu správnou polohu pro spaní. Před mnoha lety... Tehdy jsme spolu žili teprve půl roku, políbil mě na tvář a řekl, že bude lepší, když už se neuvídíme. Milovala jsem ho a při těch slovech mi ztuhla krev v žilách. Jako ve snách jsem sledovala, jak odchází. Tehdy mě zanechal samotnou u kamenného zábradlí hradu svatého Eliáše. Pode mnou leželo bezbarvé město a moře. Byla mi zima. O pět dní později mi ale zavolal a omlouval se. Prý šlo o náhlou citovou prázdnotu. To slovní spojení mě zaujalo a dlouho mi pak znělo v mysli.

Použil ho pak ještě jednou, mnohem později, zhruba před pěti lety. Tenkrát jsme se často stýkali s jednou jeho kolegyní z technické univerzity. Jmenovala se Gina, pocházela z velmi zámožné rodiny, byla inteligentní a vzdělaná. Nedlouho předtím přišla o manžela a zůstala sama s patnáctiletou dcerou. Už pár měsíců jsme byli přestěhovaní do Turína, kde nám zajistila nádherné bydlení s výhledem na řeku. Město se mi sice zprvu moc nelíbilo, připadalo mi, jako by bylo celé odlité z oceli, až později jsem objevila úchvatné, barevné divadlo, které se nabízelo při pohledu z balkonu domu. Na

podzim jsem pozorovala, jak kolem zámku Valentino zlátne a rudne zeleň, jak větrem sčesávané lístky poletují mlhou a postupně se snášejí na šedou hladinu Pádu. Na jaře zase od řeky přicházel svěží lehký vánek, který si pohrával s novými výhonky a větvemi stromů.

Nakonec jsem si rychle zvykla i díky pomoci vdovy s dcerou, které mě seznamovaly s okolím, vodily do těch nejlepších obchodů. Jejich laskavost však měla sporné pozadí, časem jsem začala mít pocit, že se Gina do mého Maria zamilovala. Nadbíhala mu, chovala se koketně. Čas od času jsem si z manžela otevřeně utahovala. „Volala ti snoubenka,“ říkávala jsem žertem. Bránil se, i když mu její náklonnost lichotila, většinou jsme se tomu ale jen společně smáli. Postupem času však Gina telefonovala stále častěji. Chtěla, aby ji Mario někam odvezl, jindy zase jako záminku použila svou dceru Carlu, která prý potřebovala poradit s probíraným učivem chemie. Někdy si chtěla třeba jen půjčit knížku a tak pořád dokola.

Na druhé straně dokázala být neskutečně štědrá, mně i dětem neustále nosila drobné dárečky, půjčovala mi auto nebo klíče od svého domu nedaleko malebného Cheraska, kam jsme si mohli vyrazit na víkend. My jsme její nabídky přijímali s radostí. V domě na venkově jsme se cítili dobře, i když hrozilo nebezpečí, že se v něm Gina s Carlou znenadání objeví a naruší naše rodinné zvyky. Na každou laskavost se však sluší odpovědět a ze vzájemných zdvořilostí se nakonec stal nepřijemný řetěz

závazků a povinností. Mario postupně přejímal roli vychovatele Carly. Chodil za jejími profesory, jako by zastupoval jejího zemřelého otce, a i když byl doslova zavalen prací, dával jí hodiny chemie. Co s tím? Začala jsem si na Ginu dávat pozor. Stále méně a méně se mi líbilo, jak ho bere za paži nebo jak mu s úsměvem cosi šeptá do ucha. Až se mi jednoho dne konečně rozsvítilo. Byla jsem zrovna v kuchyni, když skončili hodinu doučování chemie a vyšli na chodbu. Malá Carla se přitiskla k Mariovi a místo na tvář ho políbila na rty. V tu chvíli mi došlo, že si nemám dělat starosti o matku, ale o její dceru! Dívka po mém muži už bůhvíjak dlouho házela očima, on se na ni díval jako člověk, který ze stínu pozoruje sluncem ozářenou zeď.

Promluvili jsme si o tom. Ale v klidu. Nikdy jsem nevyhledávala hádky, vadily mi rozhovory zvýšeným hlasem i vášnivá gesta rukama. Rodina, ve které jsem vyrůstala, se vždy vyjadřovala hlučně. Často, obzvláště pak během dospívání, jsem si sedávala do kouta a dlaněmi si přikrývala uši. Vždycky mi připadalo, že žiju v nebezpečném světě, kde se během okamžiku může všechno pokazit kvůli špatně zvolenému slovu v jediné ve vzteku pronesené větě. Kvůli jedinému neopatrnému gestu těla. Proto jsem se naučila mluvit co možná nejméně a vyjadřovat se klidně. Nikdy jsem na nic nechtěla spěchat, dokonce ani autobus jsem nedobíhala. S každou odpovědí jsem vyčkávala, chvíle ticha jsem vyplňovala rozpačitými pohledy, nejistými úsměvy. Velice mi pomohla i má práce. Opustila

jsem město, do kterého jsem se už nikdy nechtěla vrátit, a dva roky jsem byla zaměstnaná v oddělení propagace jisté římské letecké společnosti. Po svatbě jsem dala výpověď a následovala svého muže do všech míst, kam ho práce inženýra zavála. Stále jsem poznávala nová prostředí a začínala nový život. Musela jsem se však naučit přemáhat úzkost z častých změn. Od té doby jen trpělivě čekám, až každá silná emoce vyprchá, abych si mohla o problému promluvit s klidnou hlavou. Snažím se předejít nedorozumění, a tak vždy pečlivě volím slova.

Tato má schopnost sebeovládání se nakonec ukázala být zcela zásadní při řešení naší malé manželské krize. Celé noci jsme trávili poklidnými diskusemi, které jsme vedli polohlasem, aby nás neslyšely děti a abychom toho druhého nenávratně neranili. Mario se vyjadřoval neurčitě. Asi jako pacient, který nedokáže jasně vylíčit své potíže. Nikdy mi nedokázal vysvětlit, co přesně cítil, co přesně by chtěl, co přesně bych od něj měla očekávat. Jednoho odpoledne se vrátil domů z práce a vypadal zděšeně. Možná to nebylo opravdové zděšení, možná se v jeho tváři jen zrcadlily pocity, které četl v mých očích. Nadechl se, jako by mi chtěl říct něco důležitého, během zlomku sekundy však změnil názor. Všimla jsem si toho, téměř jsem viděla, jak se mu na jazyku obracejí slova. Potlačila jsem ale zvědavost a přestala jsem přemýšlet, co mi asi chtěl původně sdělit. Přijala jsem jako fakt, že to strašné období skončilo. Chápala jsem ho jako chvilkové poblouznění. Citová prázdnota, sdělil mi s nezvyklým patosem.

Použil přitom stejný výraz jako o mnoho let dříve. Ten výraz ho zbavoval schopnosti vnímat normálním způsobem. To už je ale pryč, nic ho teď neznepokojuje. Najednou jsem věděla, že mám svého starého Maria opět doma. Hned druhý den se přestal scházet s Ginou i s Carlou, zrušil i doučování chemie a začal se chovat tak, jak jsem u něho byla zvyklá.

Tohle byly jediné dva případy, kdy se poklidná hladina našeho manželství zčeřila. Obě situace jsem si během první osamocené noci znovu do detailů přežila. Pak, protože bych stejně neusnula, jsem vstala a uvařila si heřmánkový čaj. Takový už asi Mario zkrátka je. Celé roky nic a pak ho cosi nečekaně vyvede z rovnováhy. Něco podobného se děje zrovna teď, uklidňovala jsem se. Stačí mu dát chvíli času a on se zase vzpamatuje. Dlouho jsem pak stála u okna a dívala se do potměšlého parčíku před domem. Přikládala jsem čelo na chladivé sklo, abych alespoň trochu zmírnila tupou bolest hlavy. Z myšlenek mě vytrhl až zvuk auta a bouchnutí dveří. Před domem kdosi zaparkoval. Z vozu vystoupil hudebník ze čtvrtého patra, pan Carrano, rozhlédl se a zamířil k domu. Přes rameno nesl pouzdro s nějakým velkým hudebním nástrojem. Když mi zmizel z dohledu pod stromky lemujícími ulici, zhasla jsem světlo a šla si opět lehnout. Je jen otázkou několika dní, než se náš život opět zklidní.

Ale uplynul už celý týden a manžel svůj názor nezměnil. Naopak se v něm zjevně utvrdil.

Zpočátku chodil domů každý den, objevil se vždy kolem čtvrté hodiny odpolední. Staral se o děti. Žertoval s Giannim, hrál si s Ilarií, občas šli všichni tři vyvenčit našeho vlčáka Ottu do parku, kde pobíhal za hrozenými klacky a tenisáky.

Já jsem předstírala, že mám práci v kuchyni. Úzkostlivě jsem však očekávala, kdy za mnou Mario konečně přijde a vysvětlí mi, co má dál v úmyslu a jestli ho ta hloupost už přestala bavit. Dříve či později se za mnou v kuchyni zastavil. V jeho očích jsem však nečetla žádnou velkou radost, někdy se dokonce tvářil vysloveně znechuceně. Já mu oplácela taktikou, kterou jsem vymyslela během jedné z mnoha nocí, kdy jsem nemohla spát. Hrála jsem vyrovnanou ženu v domácnosti, naoko jsem ho chápala, mluvila jsem klidně, často jsem slova prokládala vlídným úsměvem. Mario kroutil hlavou a říkal, jak jsem hodná. Mě to dojímalo, tiskla jsem se k němu, pokoušela jsem se ho obejmout nebo dokonce políbit. On ode mě ustupoval. Přišel jen proto, aby si se mnou popovídal, zdůraznil mi několikrát. Chtěl prý, abych pochopila, s kým jsem celých těch patnáct let žila. Vyprávěl mi proto ohavné historky z mládí. Vzpomínal na lumpárny, kterých se dopouštěl v pubertě i v rané dospělosti. Říkal to ale jen proto, že přede mnou chtěl vypadat horší, než ve skutečnosti byl. I když jsem se ho pokoušela

chlácholit a uvádět věci na pravou míru, Mario jen kroutil hlavou a pokračoval v sebeponižování. Stále mi předkládal obraz sebe sama jako špatného člověka, který není schopen opravdových citů a jehož průměrnost se projevuje dokonce i v zaměstnání.

Poslouchala jsem ho pozorně. Odpovídala jsem klidně, na nic jsem se ho neptala, nedávala jsem mu ultimáta. Zkrátka jsem mu jen chtěla dokázat, že se na mě může spolehnout. Musím ale přiznat, že navzdory vnějšímu zdání ve mně vzrůstala úzkost a hněv. Vylekalo mě to. Jednou v noci jsem si vzpomněla na jistou postavu ze svého dětství, které jsem strávila v Neapoli. Byla to energická silná žena žijící v našem domě kousek od Mazziniho náměstí. Vídávala jsem ji, jak chodila na nákupy do přilehlých uliček. Brávala s sebou i své tři děti. Zpátky se pak vracela s taškami naditými zeleninou, ovocem a chlebem, děti se na ni spokojeně lepily. Kdykoliv mě spatřila, jak si hraju na schodech, zastavila se, položila tašky a sáhla do kapsy, odkud vytáhla pytlík bonbonů, které rozdělila mezi mě, moje kamarádky a svoje děti. Vypadala jako žena spokojená se svým údělem. Také moc hezky voněla. Jako nová látka z obchodu. Provdala se za zrzavého muže se zelenýma očima, který pocházel z Abruzz. Živil se obchodem, a proto neustále cestoval autem mezi Neapolí a L'Aquilou. Vzpomínám si už jen, že se hodně potil. Měl zarudlé tváře, patrně od nějaké kožní choroby. Občas si hrál s dětmi na balkoně. Vyráběli společně barevné vlaječky z papíru a smáli se, dokud na ně máma nezavolala veselým

hlasem: Pojdte jíst! Jenže pak se mezi nimi cosi změnilo. Často na sebe křičeli tak hlasitě, až jsem se vzbudila. Bála jsem se, že ten jejich řev a pláč zboří celý dům. Pak jednoho dne soused odešel, prý se zamiloval do nějaké ženské z Pescary a nikdo už o něm nikdy neslyšel. Od té doby sousedka každou noc plakala. Slyšela jsem ji ze své postele. Její hlasité štkání mi připadalo jako nárazy beranidla do stěny. Děsilo mě. Máma o sousedce mluvila se svými kolegyněmi. Stríhaly, šily a povídaly, povídaly, šily a stríhaly, zatímco já si pod stolem hrála se špendlíky a opakovala si pro sebe, co jsem ze shora slyšela. Byla to slova plná smutku a hrozeb. Když ztratíš chlapa, ztratíš všechno, utkvělo mi například v paměti. Naše sousedka vskutku o všechno přišla, dokonce i o svoje jméno (mohla to být Emilia? Už nevím). Všichni o ní mluvili jen jako o „chudince“, tak proč bych jí tak nyní nemohla říkat i já? Takže Chudinka plakala, Chudinka naříkala, Chudinka křičela, Chudinka trpěla. Tolik jí chyběl ten její upocený zarudlý chlap se zelenýma očima! V rukou neustále mačkala provlhlý kapesník a všem říkala, že od ní odešel manžel. Proklínala ho. Zdrhnul prý jako pes za hárající fenou! Ta neskrývaná bolest mi brzy začala být nepříjemná. Bylo mi sice teprve osm, ale styděla jsem se za ni. Už nevodila svoje děti po nákupech, ani už nevoněla jako nová látka. Dokonce se mi hnusila. Po schodišti nyní chodívala prkenným krokem, také hodně zhubla. Z obličeje se jí nadobro vytratil ten veselý výraz a radostný úsměv. Pleť jí zbledla a po

čase připomínala voskovaný papír, její oči tonuly v kalužích slz, ruce se změnilly v kostnaté pařáty. Máma jednou při vzpomínce na ni vykřikla: Chudinka! Vždyť je seschlá jak nasolená ančovička! Od té doby jsem ji znovu začala sledovat, když těžkým krokem odcházela z domu, tentokrát už bez nákupních tašek a s prázdnýma očima. Chtěla jsem pochopit novou podstatu této šedomodré lidské ryby, které se na kůži srážely krystalky soli.

I kvůli těmto vzpomínkám jsem se k Mariovi chovala uvážlivě a slušně. Jenže pak už jsem postupně netušila, co mu mám na ty jeho přehnané historiky plné neuróz a dětských trápení říkat. Po deseti dnech se přestal objevovat pravidelně a moje srdce se naplnilo hořkostí, přidalo se podezření ze lži. Napadlo mě, že jako jsem se já celou dobu vypočítavě tvářila jako milující žena, která se ho snaží podpořit v krizi, on se mi stejně vypočítavě snažil zhnusit. Jen čekal, až ho vykopnu ven se slovy: Běž, zvedá se mi z tebe žaludek, už se na tebe nemůžu ani podívat.

Moje podezření se brzy stalo jistotou. Chtěl mi pomoci, abych naše odloučení snáz přijala jako nezbytnou věc. Chtěl, abych mu já sama řekla: Máš pravdu, skončili jsme. Jenže já nereagovala, jak očekával. Ve své hře jsem pokračovala s obezřetností, s níž jsem se stavěla ke všem životním nástrahám. Jediným vnějším znakem mého rozrušení tak byla vzrůstající náchylnost k nepořádku a neohrabanost odrážející mou stoupající úzkost.

Téměř dva týdny jsem otálela s otázkou, kterou

jsem nosila na jazyku od samého začátku. Když už jsem nemohla déle snášet ty jeho lži, rozhodla jsem se na něj udeřit přímo. Připravila jsem jeho oblíbenou omáčku s masovými kuličkami a nakrájela jsem brambory, abych je mohla upéct v troubě s rozmarýnem. Brzy mě ale takové vaření přestalo bavit a připadalo mi, jako bych měla obě ruce levé. Pořezala jsem se o otvírák na konzervy a rozbila jsem lahev červeného vína, které se rozstříklo po bíle vymalované kuchyni. Sáhla jsem po utěrce a přitom jsem na zem shodila i cukřenku. V dlouhém zlomku sekundy mi v uších zněl náraz dózy o mramorovou desku linky a pak zvuk cukru sy-pajícího se po podlaze polité červeným vínem. V tu chvíli mě doslova paralyzoval pocit nesmírné únavy. Všeho jsem nechala a šla si lehnout, i když bylo teprve jedenáct dopoledne. Úplně jsem zapoměla i na děti. Když jsem se vzbudila, stále naléhavěji se mi v hlavě zhmotňovala představa opuštěné ženy. Tohle už nemohu déle snášet, řekla jsem si. Celá otupělá jsem vstala z postele, uklidila kuchyň a skočila pro děti do školy. Pak už jsem jen čekala, až se zastaví na svou tradiční krátkou návštěvu.

Přišel večer v dobré náladě. Prohodil pár společenských frází, pak zmizel v pokoji Gianniho a Ilarie, kde setrval, dokud děti neusnuly. Když se zase objevil, chtěl se hned vytratit, ale já ho přiměla, aby si se mnou dal večeři. Jakmile se posadil ke stolu, strčila jsem mu přímo pod nos talíř s pečenými bramborami, omáčkou a masovými kuličkami. Chtěla jsem, aby v tom obyčejném jídle viděl

všechno, na co už nikdy nebude smět ani pohlédnout, co už nikdy neochutná, čeho se nikdy nedotkne. Už nikdy... Já už ale nemohla dál čekat. Ještě ani nezačal jíst a já už se ho ptala:

„Miluješ jinou?“

Zasmál se a mou teorii bez zaváhání popřel. Dokonce se podívoval nad nemístností mého dotazu. Přesto mě nepřesvědčil. Zнала jsem ho příliš dobře a věděla jsem, že přesně takhle se choval vždy, když lhal. Takhle se chránil před většinou přímých otázek.

Trvala jsem na svém: „Takže je to pravda? Máš jinou? A kdo je to? Znáš ji?“

Pak jsem poprvé od začátku celé téhle aféry zvýšila hlas. Dokonce jsem na něj křičela, že mám právo to vědět. Nakonec jsem mu řekla: „Nemůžeš mě přece nechat doufat, že se vrátíš, když ses ve skutečnosti už dávno rozhodl!“

Sklopil zrak a rukou mi naznačil, abych nemluvila tak nahlas. Tvářil se ustaraně, patrně nechtěl vzbudit děti. Mně se ale hlavou honily veškeré výčitky, které mě za celou tu dobu napadly. Už dávno jsem přestala rozpoznávat, zda jsou ještě vhodné, nebo už ne.

„Já ale chci mluvit hlasitě,“ zavrčela jsem výhrůžně. „Chci, aby všichni věděli, co jsi mi provedl.“

Zadíval se do talíře, pak mi zabodl zrak přímo do očí. „Jo. Mám jinou,“ řekl nakonec.

Pak s chutí, která se k této chvíli ani trochu nehodila, napíchl na vidličku pár pečených brambor a strčil si je na jazyk, jako by sám sobě chtěl zacpat

ústa. Jako by se bál, že prozradí víc, než je nezbytně nutné... To hlavní už ale stejně řekl a mé útroby v tu chvíli sevřela krutá bolest, která mě připravila o všechny další pocity. Uvědomila jsem si to však, až když jsem se přistihla, že zprvu vůbec nevěnuji pozornost tomu, co se přímo přede mnou dělo.

Začal pomalými pohyby žvýkat, jak měl ve zvyku, když mu cosi zaskřípalo mezi zuby. Ihned přestal žvýkat, upustil vidličku na talíř a zasténal. Pak do dlaně vyplivl brambory a omáčku smíchanou s krví. Ano, s opravdovou rudou krví.

Zadávala jsem se mu na ústa bez zájmu, stejně jako když člověk sleduje reklamu v televizi. On na krev v dlani vytřeštil oči, otřel si omáčku papírovým kapesníkem a sáhl si do úst. Vzápětí z patra vytáhl skleněný střep.

Chvíli se na něj mlčky a vyděšeně díval, pak mi ho ukázal a s nenávisí, jakou jsem u něj nikdy nezaznamenala, zakřičel: „Cože? Tohle jsi mi chtěla udělat? Tohle?“

Vyskočil a převrhl židli na zem. Ihned ji ale zvedl a několikrát s ní praštil o zem, jako by ji chtěl zaražit mezi dlaždice. Pak mi oznámil, že jsem se musela zbláznit a že odmítám přijmout jeho názory. Vlastně jsem je prý nikdy nechápala a naše manželství vydrželo tak dlouho jen díky jeho trpělivosti a shovívavosti, možná i neschopnosti udělat zásadní rozhodnutí. Ale teď je se vším konec! Pak na mě křičel, že jsem se musela zbláznit a co je to prý za nápady strkat mu střepy do jídla. Odešel a hlasitě za sebou práskl dveřmi, o spící děti se už nestaral.

Dlouho jsem zůstala sedět u stolu a myslela jen na to, že konečně připustil existenci jiné ženy. Pak jsem vstala a začala sklízet ze stolu. Pak mi pohled padl na zakrvácený střepeň na ubrusu. Prsty jsem zkontrolovala zbytek omáčky a našla další dva střepy. Byly z lahve vína, kterou jsem dopoledne rozbila. Už jsem se nedokázala ovládnout a rozplakala jsem se. Když jsem se konečně trochu uklidnila a vyhodila zbytek jídla do smetí, přiběhl Otto a potichu zakňučel. Vzala jsem vodítko a vyšli jsme ven.

Náměstíčko bylo v tuhle hodinu úplně prázdné, světlo lamp se jako věžeň za mřížemi schovávalo za hustým listovým stromů. Všude jsem viděla temné stíny, kterých jsem se jako malá holka bála. Obvykle Ottu venčival Mario, a to mezi jedenáctou a půlnocí. Teď tahle povinnost připadla mně. Děti, pes, nákupy, vaření, peníze... To všechno mi připomínalo praktické důsledky samoty. Odteď už to bude jen takhle. Na mně samotné teď budou spočívat veškeré povinnosti, o něž jsme se předtím dělili.

Na to jsem musela nějak reagovat. Musela jsem si najít systém.

Neklesej na duchu a nesnaž se nic uspěchat, říkala jsem si.

Pokud skutečně miluje jinou ženu, nenaděláš s tím vůbec nic. I kdyby ses rozkrájela, on si toho ani nevšimne. Pochop, že změnil názory i domov, utekl zkrátka za jinou. Nesmíš se chovat jako Chudinka, opakovala jsem si pořád dokola, nesmíš se

utápět v slzách. Za žádnou cenu se nesmíš podobat zoufalým ženám, o nichž jsi v mládí četla.

Obálku té knihy jsem si vybavila do posledního detailu. Vnutila mi ji učitelka francouzštiny, když jsem se před ní možná trochu zbrkle prořekla, že bych se chtěla stát spisovatelkou. To se stalo před více než dvaceti lety. „Tohle si přečti,“ řekla mi tenkrát a já si knihu poslušně přečetla. Když jsem ji učitelce vracela, napadla mě věta, která přesně vystihovala mé dojmy z hrdinek knihy: Ty ženské jsou neuvěřitelně hloupé. Bohaté, vzdělané ženy se ve společnosti svých mužů chovaly jako cáry hadrů. Případaly mi emočně vyprázdněné. To já chtěla být jiná. Já měla jiné představy. Chtěla jsem psát příběhy o silných ženách, ne nějaké příručky pro opuštěné manželky, které nemyslí na nic jiného než na ztracenou lásku. Byla jsem mladá, měla jsem ideály. Ani trochu mě nepřitahoval uzavřený život, připadala jsem si jako v místnosti s roletou staženou až k zemi. Měla jsem ráda světlo, vítr ve větvích. Chtěla jsem psát příběhy plné svěžího vánku rozvířujícího jemný prach, jímž jako závojem prosvítají paprsky slunce. Líbily se mi knihy, které nutily čtenáře dívat se pod povrch textu, které vyvolávaly v člověku závratě z hlubin, jež mu ukazovaly černotu pekla. Tohle jsem ze sebe vychrlila jedním dechem, učitelka mi ale věnovala jen ironický, možná i trochu podrážděný úšklebek. Nejspíš tenkrát někoho nebo něco ztratila. A teď, o dvacet let později, se totéž stalo i mně. Přicházela jsem o Maria, dost možná jsem o něj už nadobro přišla. Malátně

jsem kráčela za Ottou, cítila jsem vlhký dech řeky, chladný asfalt mě studil i přes silné podrážky bot.

Pořád jsem se nedokázala uklidnit. Je vůbec možné, aby mě Mario takhle naráz, bez jediného náznaku, opustil? Připadalo mi nepravděpodobné, že by o mě najednou zničehonic přestal jevit zájem, jako o květinu, kterou celé roky zaléval a pak ji nechal uschnout. Rozhodl se za nás za oba, že si už další pozornost nezasloužím, a já to stále nedokázala pochopit. Nebyly to ještě ani dva roky, kdy jsem se mu svěřila se svým snem najít si alespoň na částečný úvazek práci, která by mě zase donutila chodit mezi lidi. Našla jsem si zaměstnání v jednom malém nakladatelství, na které jsem se moc těšila. On mě ale donutil ho nechat. Několikrát jsem mu opakovala, že bych chtěla mít vlastní výdělek, stačilo by mi i pár eur, Mario mi to vylouval, řekl mi dokonce, že to nejhorší už máme za sebou, nepotřebujeme můj plat a že bych mohla opět zkusit psát. Poslechla jsem ho, po pár měsících dala výpověď, dokonce jsem si poprvé v životě našla pomocnici do domácnosti, jednu paní z Ruska. Psaní mi ale nešlo tak, jak jsem očekávala. Vlastně jsem svými domýšlivými a zmatenými pokusy jen mrhala časem. Místo psaní jsem jen posmutněle sledovala Rusku při úklidu. V naší domácnosti už pro mě nebylo místo, nepracovala jsem, nepsala jsem, skoro nikdo za mnou nechodil... Zbyly mi jen ambice z mládí, které vybledly jako obnošené kalhoty. Propustila jsem uklízečku, protože jsem už nesnesla, aby se za mě dřela, když jsem svůj volný

čas stejně nedokázala kreativně zužitkovat. Začala jsem se tedy znovu starat o dům, děti a Maria, jako bych si připustila, že si stejně nic jiného nezasloužím. A vida, nakonec jsem si přece ještě něco jiného zasloužila. Manžel si našel jinou... Stáhlo se mi hrdlo a já v očích pocítila slzy. Přesto jsem neplakala. Budu-li se tvářit silně, budu silná. Sama sobě musím dokázat, co ve mně je. Pokud si takovou podmínku skutečně vsugeruji, budu zachráněna.

Konečně jsem pustila Ottu z vodítka a celá rozechvělá zimou jsem si sedla na lavičku. Z té knihy mi v paměti utkvělo pár vět. Například: Jsem čistá, jsem hra s otevřenými kartami. Nesmysl, říkala jsem si, taková prohlášení spíše svědčí o mírném vykolejení pisatele. Kdo takhle mluví, už překročil hranici. Cítí potřebu chvály, a tak směřuje spíše ke zmaru. Vzpomněla jsem si i na další větu: Ženy vlhnou a předou jak kočky, když jim ukáže svou trčící kládu. Už odmala se mi líbila obscénnost v řeči, propůjčovala mluvčímu svobodu, která příslušela mužům. Věděla jsem však, že obscénnost může zažehnout jiskry šílenství, pokud by se zrodila v mých ústech, která jsou zvyklá na promyšlenou a kontrolovanou mluvu. Zavřela jsem oči a ukryla tvář do dlaní. Mariova milenka. Představovala jsem si ji jako zralou ženu, která stojí na záchodě s vyhrnutou sukni, Mario do ní zezadu vráží svůj penis, prsty vášnivě hněte její upocenou zadnici, podlaha je kluzká od spermatu... Stačí! S trhnutím jsem zvedla hlavu a zapískala na Ottu, jak mě to Mario naučil. Tyhle představy si musím zakázat. A vulgární

jazyk taky. Zatímco Otto pobíhal po trávníku a pečlivě vybíral to správné místo, kam se vymočít, já pocítila v každém milimetru krychlovém svého těla bolest ze sexuální samoty. I po téhle stránce jsem byla opuštěná. Hrozilo nebezpečí, že sama sebou začnu opovrhovat a toužit po Mariovi. Zvedla jsem se a zamířila zpátky domů. Ještě jednou jsem zapískala na Ottu a počkala, až ke mně přiběhne.

Nevím, kolik času mohlo uplynout. Zapomněla jsem na psa, zapomněla jsem, kde jsem. Aniž bych si toho byla vědoma, vydala jsem se ve vzpomínkách k našemu milování. Pociťovala jsem něhu, lehké vzrušení i zlobu. Do reality mě probral až můj vlastní hlas šeptající jako na modlitbách: „Jsem krásná, jsem krásná.“ Pak jsem zahlédla, jak přes náměstíčko míří Carrano, ten muzikant od nás z domu.

S námahou kráčet na dlouhých nohách, celé jeho tělo se kroutilo pod tíhou nástroje na zádech. Doufala jsem, že si mě nevšiml. Patřil k lidem, představovala jsem si, kteří když se rozzlobí, rádí jako šílenci, když se naopak k někomu chtějí zachovat hezky, dokážou být až medově sladcí. Párkrát mluvil s Mariem. Jednou jsme mu vytopili koupelnu a zničili strop, jindy mu zase vadilo Ottovo neustálé štěkání. Ani já jsem s ním neměla právě vzorový sousedský vztah, ovšem z jiného důvodu. Vždy když jsem ho viděla, četla jsem mu v očích jistý zájem, kterým mě uváděl do rozpaků. Ne, nepůsobil vulgárně, nejspíš ani něčeho podobného nebyl schopen. Podle mě se před ženami, a to před všemi

ženami, cítil nesvůj. Choval se rozpačitě, pletl gesta, slova i pohledy a nechtěně tak prozrazoval svou touhu. On to věděl a styděl se za to, a když k tomu došlo, tak snad nechtěně ten svůj stud přenášel i na mě. Proto jsem se mu také vyhýbala, jak to jen šlo, nechtěla jsem ho ani zdravit.

Sledovala jsem jeho vysokou vyhublou postavu, jak těžkým krokem míří napříč náměstím. Náhle se celý zkroutil a zavrával, aby neuklouzl. Zastavil se, podíval se na podrážku pravé boty a polohlasem zaklel. Pak mě zahlédl a pronesl lítostivě: „Viděla jste? Zničil jsem si botu.“

Nic jsem neprovedla, přesto jsem ze sebe zmatečně vyhrkla omluvu a jala se chvatně volat: „Otto! Otto!“ Jako by se snad pes měl našemu sousedovi omluvit a zbavit mě tak veškeré viny. Otto se však jen mihl v kuželu světla pouliční lampy a zase zmizel ve tmě.

Muzikant si několikrát otřel botu o trávnick vedle chodníku, pak si ji důkladně prohlédl.

„Ach, nemusíte se omlouvat. Stačí, když budete venčit psa jinde. Víte, jsou lidé, co si stěžují...“

„Je mi to líto. Manžel si na to většinou dává pozor.“

„Váš manžel? Promiňte, ale to je neurvalec.“

„To vy se teď chováte neurvale,“ opáčila jsem podrážděně. „Navíc nejsme jediní, kdo tu má psa.“

Zakroutil hlavou a rukou naznačil, že se nechce hádat, a zahučel: „Vyřidte jen svému muži, aby to zkrátka nepřeháněl. Znáám lidi, kteří by bez váhání na trávnick schovali kus otráveného masa.“

„Svému muži nic vyřizovat nebudu,“ vykřikla jsem rozčileně. Pak jsem polohlasem dodala, abych sama sobě připomněla: „Žádného muže už nemám.“

Pak jsem Carrana nechala Carranem a rozeběhla se po trávníku k hustému porostu křoví. Volala jsem Ottovo jméno z plných plic, jako by mě chtěl soused pronásledovat a pes mě mohl zachránit. Když jsem se po chvíli otočila, zahlédla jsem hudebníka, jak si ještě jednou prohlíží podrážku boty a následně se svým prkenným krokem vydává k domu.

4

Během následujících dní o sobě Mario nedal vědět. I když jsem si v duchu vytvořila seznam zakázaných činností, kde byl na prvním místě kontakt s našimi společnými přáteli, nevydržela jsem a několika z nich jsem zavolala.

Nikdo o něm však nic nevěděl. Neozýval se už celou řadu dní. Samozřejmě jsem všem rozhořčeně prozradila důvod jeho odchodu. Myslela jsem, bůhvíjak je nešokuji, nabyla jsem však dojmu, že se nikdo nad touhle zprávou nijak zvlášť nepodivuje. Ptala jsem se jich zdánlivě klidným hlasem, jestli vědí, o koho jde, jak je stará, co dělá a jestli už žijí společně. Dostávala jsem ale jen vyhýbavé odpovědi. Farraco, jeden jeho kolega z univerzity, se mě snažil ukonejšit slovy: „To je věkem... Mariovi je čtyřicet, takové věci se prostě stávají.“

Naštvala jsem se a vztekle zasyčela: „Jo? A tobě se to stalo taky? Stalo se tohle všem tvým vrstevníkům bez výjimky? A jak to, že teda pořád žiješ se svou ženou? Dej mi ji k telefonu, já jí moc ráda řeknu, že se to stalo i tobě!“

Nechtěla jsem takhle reagovat. Další pravidlo totiž znělo: Nesmíš se chovat nenávistně. Nemohla jsem se však ovládnout, do hlavy se mi nahrnula krev, v uších mi hučelo, oči mě pálily. Rozumné řeči ostatních a má vlastní touha po klidu mi už lezly na nervy. V krku se mi hromadil vzduch, nemohl se už dočkat, až na jazyk vynese nějaké to vzteklé urážlivé slovo. Náhle jsem pocítila nutkavou potřebu se hádat. A tak jsem se kvůli sebemenší zámince hašteřila s našimi mužskými přáteli, pak s jejich partnerkami a nakonec s kýmkoliv, kdo se právě namanul. Hádky mi pomáhaly přijmout současnou realitu.

Po dobrém jsem to nejdříve zkoušela s Farracovou manželkou Leou, veskrze rozumnou a smířlivou ženou, která se z každé situace snažila vytěžit jen to dobré. Jenže já si nemohla pomoci, brzy jsem začala nedůvěřovat i jí. Říkala jsem si, že beztak určitě hned poběží za Mariem a jeho milenkou a do detailů jim popíše, jak jsem reagovala, jak zvládám děti a psa, jak dlouho mi ještě potrvá, než svou novou situaci přijmu. Okamžitě jsem se s ní přestala stýkat a zůstala jsem sama bez kamarádky.

Začala jsem se měnit. Neuběhl ani měsíc a můj vytríbený sloh vystřídal sarkasmy a obhroublá uchechtávání. Pomalu jsem se také začala uchylovat

k obscénní řeči, i když jsem se tomu bránila zuby nehty.

Obscénnost a vulgarity mi na jazyk naskakovaly lehce, skoro přirozeně. Jako bych tím chtěla ostatním jednou provždy ukázat, že na mě sladké řečičky neplatí. Jakmile jsem otevřela ústa, cítila jsem potřebu pošpinit Maria i tu jeho čubku. Ani trochu se mi nelíbilo pomýšlení, že on o mně ví všechno a já o něm skoro nic. Připadala jsem si jako slepá. Jako by mě sledoval člověk, kterého jsem ale chtěla sledovat já. Je dost dobře možné, říkala jsem si s vzrůstajícím hněvem, že věrolomní přátelé, například Lea, informují Maria o každém mém uprdunutí, zatímco já ani nevím, s kým teď chrápe, kvůli komu mě vlastně opustil. Za všechno můžou jeho špioni, říkala jsem si. Falešní přátelé, kteří se táhnou za spokojeným a svobodným člověkem. Na trpícího se bez rozmýšlení vykašlou, poznala jsem to přece na vlastní kůži. Dávají přednost novým párům, které se doslova rozplývají štěstím, protože dokážou celé noci promilovat a své sexuální uspokojení staví všem na odiv. Neustále se líbají, okusují, olizují, jako by pořád chtěly mít na jazyku chuť penisu nebo vaginy. Maria s tou jeho novou matrací jsem si vlastně představovala jen v situaci, kdy spolu souloží jak o závod. Myslela jsem na to dnem i nocí. Byla jsem těmito představami doslova posedlá. Nepečovala jsem o sebe, nečesala jsem se, nelíčila, dokonce jsem se ani nemyla. Nemohla jsem se zbavit nesmírně bolestivých představ, jak, kdy a kde spolu píchají. Nakonec ode mě

dalo ruce pryč i těch pár vytrvalých, kteří mi chtěli pomoci. Asi se se mnou skutečně nedalo vydržet. Zůstala jsem úplně sama a děsila jsem se vlastního zoufalství.

5

Zároveň ve mně sílil pocit permanentního nebezpečí. Musela jsem si neustále dělat starosti o děti, cítila jsem za ně obrovskou zodpovědnost, zároveň vyžadovaly jisté materiální zabezpečení. Dostala jsem strach, že se o ně už nebudu moct dál starat, bála jsem se, že jim kvůli své únavě či rozrušení nějak ublížím. Ani předtím mi s nimi Mario nijak nepomáhal, byl pořád v práci, ale samotná jeho přítomnost – vlastně přesněji nepřítomnost, která se v případě potřeby vždycky mohla změnit na přítomnost – mi dodávala pocit jistoty. Jenže teď jsem ani nevěděla, kde se nachází, neměla jsem ani číslo jeho telefonu. Několikrát jsem se mu pokoušela dovolat, telefon měl však neustále vypnutý. I když jsem mu zavolala do práce, oznámili mi jeho kolegové, bezesporu komplikované, že onemocněl, vzal si dovolenou nebo odjel na zahraniční cestu. Připadala jsem si jako zápasník, který už není schopen rozdávat rány a potácí se ringem na ochablých nohou a se svěšenýma rukama.

Žila jsem v neustálém strachu, že jednoho dne zapomenu vyzvednout Ilarii ze školy. Gianniho jsem

zase posílala na drobné nákupy do krámků v okolí a bála jsem se, že se mu něco strašného stane, nebo ještě hůře, že kvůli svému citovému rozpoložení úplně vypustím z hlavy, kam šel, a bude mi jedno, jestli se vrátil nebo ne.

Pohybovala jsem se na hranici lability a ovládala se jen s maximálním vypětím sil. Myslela jsem jen na Maria, hlavou se mi honily vzpomínky na naši společnou minulost i představy, jak právě kopuluje s tou ženskou. Byla jsem posedlá přemítáním, co jsem udělala špatně. Zároveň jsem se se zoufalým úsilím starala o obyčejné věci. Dávala jsem pozor, abych neosolila dvakrát jídlo, abych ho nespálila, abych po vaření vypnula plyn...

Jednou v noci jsem slyšela na chodbě zvláštní zvuk, jaký vydává list papíru, kterým průvan rychle smýkne po podlaze.

Otto vyděšeně zakňučel. Ačkoliv to byl vlčák, nikdy jsem ho nepovažovala za hrdinu.

Vstala jsem a podívala se pod postel, pak pod skříň. V prachu, který se pod nábytkem zatím stačil vytvořit, jsem zahlédla malý černý stín, jak rychle opouští moji ložnici a vklouzává do dětského pokoje.

Ihned jsem vrazila dovnitř, rozsvítila, vytáhla rozespale děti na chodbu a pokoj zamkla. Moje zděšení je vylekalo, a tak jsem se s vypětím všech sil uklidnila. Pak jsem řekla synovi, aby přinesl koště. Gianni, obdařen bystrým intelektem, se brzy vrátil i s lopatkou. Ilaria začala pokňourávat: „Já chci tátu. Zavolej tátovi!“

Vztekle jsem ji okřikla: „Váš otec nás opustil. Odešel od nás, žije teď s jinou ženou. Vystačíme si i bez něj.“

I když mě každé zvíře připomínající plaza k smrti děsilo, vstoupila jsem opatrně do dětského pokoje a zavřela za sebou dveře před Ottou, který se dobýval dovnitř.

Měla bych začít tady, řekla jsem si. Už žádné slabosti, jsem na všechno sama. Pevně jsem sevřela koště a zuřivě jsem jím zašátrala pod postelemi, pak jsem přistoupila ke skříni. V tu chvíli zpoza ní vyběhla podél stěny zelenožlutá ještěrka a hledala úkryt. Nepřemýšlela jsem o tom, kde se u nás v pátém patře vzala, a vší silou jsem ji vmáčkla do rohu. Abych si byla její smrtí stoprocentně jistá, opřela jsem se celou vahou svého těla o násadu. Pak jsem s odporem nametla ještěrku na lopatku a vyšla z pokoje.

„Vidíte? Všechno v pořádku, tátu nepotřebujeme,“ oznámila jsem dětem.

Ilaria však tvrdým hlasem opáčila: „Ale tatínek by ji nezabil. Chytil by ji za ocásek a odnesl do parku.“

Gianni zakroutil hlavou, přistoupil ke mně a objal mě kolem pasu. „Příště ji rozmáčknu já.“

Rozmáčknu... Jen díky tomuhle slovu jsem pochopila, jak strašnou chvíli zažívají. Byly to přece moje děti a já je dobře znala. I když to na sobě nedávaly znát, i ony vstřebávaly tu strašnou zprávu, že je jejich táta opustil kvůli cizí ženě.

Na nic se mě neptaly, nechtěly po mně žádné

vysvětlení. Gianni s Ilarií se vrátili do svých postelí, i když se báli, jaká další potvora z parku může vyšplhat až do našeho bytu. Dlouho nemohli usnout, a když se ráno vzbudili, vypadali jinak. Na světě už pro ně neexistovalo jediné bezpečné místo. Totéž jsem si koneckonců myslela i já.

6

Po příhodě s ještěrkou se mé noci, které už tak nestály za nic, změnilo v utrpení. Přemýšlela jsem, jaká jsem bývala a co se ze mě stalo. V osmnácti jsem byla šikovná talentovaná holka s celkem příjemnými vyhlídkami. Ve dvaceti jsem už měla práci, o dva roky později jsem se provdala za Maria. Opustili jsme spolu Itálii a nějaký čas trávili v Kanadě, ve Španělsku a nakonec v Řecku. V osmadvaceti jsem porodila Gianniho. Během těhotenství jsem napsala román z prostředí Neapole, který jsem bez větších problémů publikovala. V jednatřiceti se narodila Ilaria. Teď mi bylo osmatřicet a byla ze mě úplná nula. Dokonce jsem se už ani nedokázala chovat tak, jak jsem považovala za správné. Neměla jsem práci, manžela, byla jsem k ničemu.

Když nebyly děti doma, polehávala jsem na gauči a dívala se na televizi. Nenarazila jsem však na žádný program, který by mi dovolil zapomenout na moje trápení. V noci jsem se procházela po bytě a končila sledováním kanálů, kde ženy, a to

výhradně ženy, křepčily na postelích jako konipás-
ci ve větvích stromů. Oplzle hekaly a vlně šeptaly
své telefonní číslo, zatímco titulek ve spodní části
obrazovky lákal diváky k nadpozemským rozkoším.
Jiné se zase kroutily jako hadi a cukrovými hlasy
říkaly: „Nuňuňu.“ Dívala jsem se na ně a říkala si,
že se možná přesně takhle chová ta Mariova rajda.
Třeba po tomhle toužil celých těch patnáct let na-
šeho společného života a já si toho jen nevšimla.
Zprvu jsem se rozzlobila na sebe, pak na něj a na-
konec jsem se rozplakala, jako by pohled na ženy
z nočních programů, jak si masírují svá nadměr-
ně vyvinutá poprsí, lízají si bradavky a vzdycha-
jí na samotné hranici extáze, byl bůhvíjak dojem-
nou podívanou.

Abych se trochu uklidnila, až do rozednění jsem
psala. Zprvu jsem se pokoušela pracovat na knize,
kterou jsem měla už řadu let rozdělanou, ale na-
konec jsem své úsilí otráveně vzdala. Psala jsem
tedy dopisy Mariovi, ačkoliv jsem neměla ponětí,
kam mu je mám posílat. Doufala jsem, že dříve či
později najdu způsob, jak mu je předat. Líbilo se
mi pomyšlení, že si je jednoho dne přečte. Psala
jsem ve ztichlém domě, kde jediné zvuky vydáva-
ly děti oddychující ve vedlejším pokoji a Otto, kte-
rý se procházel po bytě a neustále cosi nervózně
věřil. V těch sáhodlouhých dopisech jsem použi-
vala spíše rozumný a ležerní tón. Psala jsem na-
příklad, že jsem do posledního detailu analyzova-
la ve vzpomínkách náš vztah a potřebovala bych
jeho pomoc, abych se konečně dopátrala, co jsem